

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling inclusief handelingsprotocol

Herziene versie – oktober 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Definities	3
Verantwoordelijkheden	4
Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Handelingsprotocol bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	10
Omgaan met privacy	14
Sociale kaart	15
Bijlagen	16

Voorwoord

De meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling is een stappenplan waarin staat hoe beroepskrachten dienen te handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Sinds 2013 zijn alle professionals die werken met kinderen wettelijk verplicht de meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Dit geldt onder andere voor jeugdzorg, kinderopvang en onderwijs. Organisaties binnen deze sectoren moeten niet alleen een meldcode hebben en gebruiken, maar ook het gebruik en de kennis van die meldcode binnen de organisatie bevorderen. Het toezicht op de naleving van deze verplichtingen gebeurt onder andere door de Onderwijsinspectie.

Het college van bestuur van AMOS heeft een meldcode vastgesteld met daarin de wettelijk voorgeschreven vijf stappen zodat beroepskrachten die werkzaam zijn bij AMOS weten wat er van hen wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling; De vijf stappen van de meldcode zijn vertaald in een handelingsprotocol dat op alle AMOS-scholen wordt gehanteerd.

De meldcode en het handelingsprotocol zijn vastgesteld in aanmerking nemende

- de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)
- de Wet op het primair onderwijs
- het privacyreglement van AMOS

Van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij AMOS wordt verwacht dat zij attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen.

Onder 'beroepskracht' wordt in deze code verstaan: de beroepskracht die voor AMOS werkzaam is en die aan leerlingen van AMOS-scholen onderwijs geeft, of een andere wijze van ondersteuning biedt.

Herziene versie meldcode

De meldcode is per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. Melden bij Veilig Thuis is vanaf die datum bij vermoedens van acute en structurele onveiligheid de professionele norm. Om professionals te helpen bij het bepalen of hier sprake van is, is een afwegingskader toegevoegd. In deze herziene versie van de AMOS-meldcode zijn de nieuwe eisen opgenomen en zijn tevens enkele verouderde termen aangepast.

Definities

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd. Met "huiselijke kring" worden (ex)-partners, familieleden en huisvrienden bedoeld. Het woord huiselijk verwijst niet naar de plaats van het delict (het kan zowel binnenshuis als buitenshuis plaatsvinden) maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer.

Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch of seksueel geweld. Het kan de vorm aannemen van (ex)-partnergeweld, kindermishandeling, verwaarlozing van ouderen of geweld tegen ouders.

Kenmerken huiselijk geweld

Er is sprake van een (al dan niet verbroken) relatie tussen de pleger en het slachtoffer waardoor de pleger en het slachtoffer vaak ondanks het geweld – en soms noodgedwongen – deel blijven uitmaken van elkaars leefomgeving. Met het voorgaande hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en een hoog recidive kent. Het geweld kenmerkt zich (in geval van partnergeweld) veelal door een cyclisch karakter. Er kan sprake zijn van een zekere mate van loyaliteit tussen slachtoffer en pleger. Er is veelal sprake van een verstoorde machtsverhouding tussen de bedreigde en bedreigende partij.

Kindermishandeling

Onder kindermishandeling wordt verstaan elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Het gaat hierbij om de vormen:

- Seksuele mishandeling
- Fysieke mishandeling
- Emotionele / psychische mishandeling
- Fysieke verwaarlozing
- Emotionele / psychische verwaarlozing
- Getuige zijn van partnergeweld

Verschil meldplicht en meldcode

Bij de meldplicht geldt een **wettelijke** verplichting een vermoeden van een zedenmisdrif tussen een medewerker van een school (dat geldt ook voor stagiaires!) en een minderjarige leerling te melden bij het bevoegd gezag i.c. het college van bestuur. Voor het college van bestuur geldt een aangifteplicht. Die verplichting bestaat niet bij een meldcode.

Verantwoordelijkheden

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en de stappen van de meldcode te zetten, zorgt AMOS ervoor dat binnen de organisatie en in de kring van ouder(s)/ verzorgers(s) bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode.

Scholen en VVE dragen een eigen verantwoordelijkheid voor het signaleren van kindermishandeling en voor het ondernemen van actie na het signaleren. De signalen moeten worden doorgegeven aan de instanties die hulp kunnen bieden aan het gezin. De pedagogisch medewerkers / leerkrachten en alle andere beroepskrachten hebben hierin een

duidelijke taak. Zij zien de kinderen regelmatig en kunnen opvallend of afwijkend gedrag signaleren. Nadat zij signalen hebben opgemerkt is het ook hun taak actie te ondernemen, waarna het protocol wordt gevolgd. De leidinggevendenden steunen de medewerkers bij deze taak en geven sturing aan de uitvoering van het protocol. Zij zijn er verantwoordelijk voor dat de signalen bij de juiste instantie terechtkomen. Dit betekent dat er enige deskundigheid moet zijn in het signaleren en in het omgaan met de signalen van kindermishandeling.

De directie draagt zorg voor het opnemen van het protocol in het kwaliteitsbeleid van de school en voor het informeren van ouders en medewerkers over dit beleid.

Aandachtsfunctionaris

Op iedere AMOS-school is een aandachtsfunctionaris aangesteld die de directie adviseert bij het implementeren en borgen van de meldcode binnen de eigen organisatie. Bij voorkeur is dit de intern begeleider. De aandachtsfunctionaris zorgt er voor dat collega's weten waar zij terecht kunnen voor actuele informatie, literatuur en deskundigheidsbevordering ten aanzien van het thema huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van de stappen van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling en is gesprekspartner voor collega's die een geval van huiselijk geweld of kindermishandeling vermoeden. Zie voor meer informatie over de rol van de aandachtsfunctionaris onder andere www.lvak.nl

Deskundigheidsbevordering, evaluatie en privacy

AMOS biedt trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aan zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de meldcode.

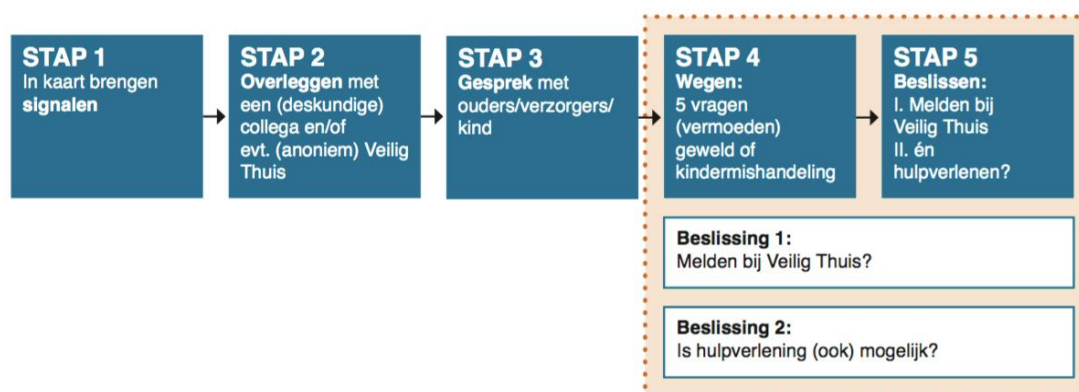
De werking van de meldcode wordt jaarlijks geëvalueerd en zo nodig worden acties in gang gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren.

Afspraken over de privacy zijn opgenomen in het zorgplan van de school en/of in het privacy reglement van AMOS.

Opzet van deze tekst

Hieronder worden de verplichte vijf stappen van de meldcode besproken. Vervolgens worden deze stappen uitgewerkt in een handelingsprotocol. Van dit handelingsprotocol is tevens een verkorte versie beschikbaar die als bijlage is opgenomen.

Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen ¹

1. Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast.
2. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.
3. De aandachtsfunctionaris maakt bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signaleringsinstrument. (bijlage 1 en 2)
4. Beschrijf signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.
5. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
6. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Stap 2: Collegiale consultatie

1. Bespreek de signalen met de aandachtsfunctionaris en vervolgens in het zorgteam.
2. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland (www.020veiligthuis.nl). Het advies wordt gevraagd op basis van anonieme gegevens.

¹ Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meld de signalen dan bij de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

3. Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies van Veilig Thuis vast in het leerlingdossier.

Stap 3: Gesprek met ouders/verzorgers

1. Bespreek de signalen met de ouders /verzorgers. Overweeg een gesprek met de leerling in kwestie.
2. Bepaal wie van de school het gesprek voert.
3. Leg de ouders / verzorgers het doel uit van het gesprek;
4. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
5. Nodig de ouders / verzorgers uit om een reactie hierop te geven;
6. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van het geen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis van het Ministerie van VWS gebruiken. Zie voor meer informatie:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kindermishandeling/meisjesbesnijdenis-tegengaan>

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is,
- u goede redenen heeft te veronderstellen dat de ouder(s) door dit gesprek het contact met u zal / zullen verbreken.

Stap 4: Wegen (weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling) en Stap 5: Beslissen

1. VERMOEDEN WEGEN

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten.

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (wanneer het vermoeden door een schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. VEILIGHEID

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode schatten wij als school (aandachtsfunctionaris en bevoegd gezag) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid.

A: NEE → ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel → direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. HULP

Ben ik of iemand anders in mijn school of een ketenpartner in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging van mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis die binnen vijf werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA → ga verder naar afweging 4

4. HULP

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis

B: JA → hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen hebben, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder naar afweging 5.

5. RESULTAAT

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE → melden bij Veilig Thuis

B: JA → hulp afsluiten met vastgestelde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Melden en bespreken

Indien de school / VVE een melding doet, wordt deze vooraf met ouders /verzorgers besproken. Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders /verzorgers, is alleen mogelijk als de veiligheid van het kind, de ouder of die van u zelf in het geding is.

1. Meld uw vermoeden bij Veilig Thuis.
2. Sluit bij uw melding zo aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is.
3. Overleg bij uw melding met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Besprek uw melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en of met de ouder(s).

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling / ouder(s) uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling / ouder(s), overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Stap 6: Monitoren en Evalueren

1. Na de melding wordt het traject gevolgd en geëvalueerd.

Handelingsprotocol AMOS Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

(zie voor een verkorte versie het stroomschema in bijlage 4)

	Onderdeel	Wat	Wie	Wanneer
Signaleren				
S T A P 1	Signaleren	Toepassen signaleringsinstrument leerlingen Risicosignalen leerling / ouders inventariseren* *zie bijlage 1 en 2	Leerkracht */ aandachtsfunctionaris / Ouder- en Kind Adviseur (OKA) * met leerkracht worden ook de medewerkers van de VVE bedoeld.	Dagelijks
	Rapporteren	Signalen van vermoedens kindermishandeling / huiselijk geweld in leerlingdossier beschrijven	Leerkracht/ aandachtsfunctionaris / OKA	Bij risicosignalen
	Gesprek ouders	Delen van de zorg en melden dat leerling met de deelnemers van het ZBO (in ieder geval jeugdarts en OKA) wordt besproken	Leerkracht / aandachtsfunctionaris / directie (OKA)	Bij risicosignalen
Consultatie				
S T A P 2		Risicosignalen bespreken met de deelnemers van het ZBO (in ieder geval jeugdarts en OKA)	Aandachtsfunctionaris	Bij risicosignalen
		Consulteren Veilig Thuis (eventueel anoniem)	Aandachtsfunctionaris	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Resultaat van bovengenoemd overleg beschrijven. Actiepunten in leerlingdossier	Aandachtsfunctionaris / OKA	Bij risicosignalen
Gesprek				
S t a p	ouders/ verzorgers	Bepalen wie gesprek voert. Voeren van gesprek (2 personen) – zie ook de 6 onderdelen van stap 3 van het stappenplan op pagina 7.	Aandachtsfunctionaris / directie/ leerkracht / OKA	Bij risicosignalen

3	Gesprek leerling	In geval van gesprek leerling liefst één persoon.		
	Rapporteren	Bevindingen gesprek in leerlingdossier schrijven		Bij risicosignalen
Wegen				
S T A P 4	Zie ook stappenplan stap 4, pagina 7 en verder	Vermoeden wegen met informatie uit gesprek met ouders en consultatie Veilig Thuis	Aandachtsfunctionaris / leerkracht/ OKA/directie	Bij bevestiging signalen
		Bepalen of er wel of niet sprake is van een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.	Directie na overleg met aandachtsfunctionaris / OKA	Na weging
	Rapporteren	Argumentatie weging en keuze vastleggen in leerlingdossier	Aandachtsfunctionaris	Na weging
Beslissen				
S T A P 5		Op basis van de stappen 1 t/m 4 inschatting maken of er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid. Zo ja of twijfel: Melding Veilig Thuis	Directie in overleg met de aandachtsfunctionaris	Na uitkomst weging
	Informereren	Ouders informeren over melding	Directie, samen met aandachtsfunctionaris	Na uitkomst weging
		Controleren op vervolgstap Veilig Thuis	Aandachtsfunctionaris / OKA	Na melding
	Rapporteren	Melding, afspraken met Veilig Thuis en reactie ouders vastleggen in leerlingdossier	Aandachtsfunctionaris / OKA	Na melding
	Brief	Brief naar ouders omtrent melding Veilig Thuis	Directie	Na melding
	Rapporteren	Argumenten melding zonder toestemming ouders of medewerking ouders vastleggen in leerling dossier	Aandachtsfunctionaris / OKA	Na melding

Hulp inzetten				
		Bepalen of iemand binnen de school* of een ketenpartner** in staat is om effectieve hulp te bieden of te organiseren. *Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de tweedelijns ondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen leerkrachten, wel een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, de OKA etc.) **Betrokken functionarissen vanuit de gemeente, bijv. de leerplichtambtenaar, een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD / Jeugdgezondheidszorg, PIT.	Aandachtsfunctionaris / OKA in samenspraak met Veilig Thuis	Na afwegingsvraag 2 (zie schema pagina 7)
		Nagaan of de betrokkenen de hulp zoals in afwegingsvraag 3 is georganiseerd, aanvaarden en of zij bereid zijn zich actief in te zetten.	Aandachtsfunctionaris / OKA	Na afwegingsvraag 3 (zie schema pagina 8)
		Uitkomsten adviezen Veilig Thuis bespreken met deelnemers uit het ZBO (in elk geval de jeugdarts en OKA).	Aandachtsfunctionaris / OKA	Bij hulp inzetten
		Bepalen welke route wordt gevolgd. Hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Afspreken wie welke rol heeft en casemanager benoemen.	Aandachtsfunctionaris / OKA in samenspraak met Veilig Thuis	Bij hulp inzetten

		Afspreken welke taken alle betrokkenen hebben, met name de casemanager, zodat verwachtingen voor iedereen helder zijn.		
	Documenteren	De gemaakte afspraken met vervolg OKA / OKT of anderen vastleggen in leerlingdossier	Aandachtsfunctionaris / OKA	Bij hulp inzetten
	Informeren en betrekken	Ouders informeren over en betrekken bij de gemaakte afspraken en uitkomstenweging	Directie in samenspraak met aandachtsfunctionaris / IB	Bij hulp inzetten
Resultaat				
		Nagaan of de hulp binnen de afgesproken termijn leidt tot de afgesproken resultaten t.a.v. de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen? Zo nee: melden bij Veilig Thuis. Zo ja: Hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen. Spreek een nazorgtraject af en leg daarbij termijnen en verwachtingen vast.		Na afwegingsvraag 4 (zie pagina 8)
Monitoren				
S T A P 6		Monitoren op vervolg	Aandachtsfunctionaris / OKA	Na melding/ hulp inzetten
	Evalueren	Afgeronde trajecten doornemen met ouders	Aandachtsfunctionaris / OKA	Bij einde traject

Privacy

Tijdens het uitvoeren van de stappen in het protocol, is het belangrijk dat er zorgvuldig gehandeld wordt. Er is immers sprake van persoonlijke informatie over kinderen en gezinnen (zie ook de privacyrichtlijnen van AMOS).

Een ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger (bijvoorbeeld een voogd) heeft het recht om het dossier van zijn/haar kind in te zien. Kinderen tussen de 12 en 16 jaar hebben gedeeltelijk recht op inzage. Inzage kan worden geweigerd wanneer het belang van het kind, de melder en/of informant wordt geschaad.

Belangrijke tips bij het omgaan met privacy

- Betrek bij een overleg niet teveel mensen.
- Zorg dat informatie over kinderen en gezinnen altijd binnenshuis blijft. Emoties kunnen de privacy in gevaar brengen. Soms willen leerkrachten hun collega's als uitlaadklep gebruiken. Dit is begrijpelijk, maar qua privacy niet de juiste manier om met de situatie om te gaan. Betrek daarom alleen personen die in het stappenplan genoemd worden.
- Contact met andere instellingen kan alleen na toestemming van de ouder of wettelijk vertegenwoordiger. Contact met andere instellingen zonder toestemming kan alleen anoniem. Het gezin of kind mag dan niet bekend worden gemaakt.
- Een uitzondering hierop is het contact met Veilig Thuis. Dit kan zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger.
- Wees zorgvuldig met schriftelijke informatie. Verzorger(s) hebben recht op inzage in verslagen, formulieren en observatieverslagen. Alleen als het anonieme werkaantekeningen zijn, hebben ouders geen inzagerecht.
- Schrijf daarom alsof de ouder(s)/ verzorger(s) over je schouder meekijken. Beschrijf waarneembaar gedrag en wees voorzichtig met interpretaties.
- Als de ouder(s)/ verzorger(s) een verslag willen inzien, kun je voorstellen om het samen met hen te lezen. Erover te praten en waar nodig toe te lichten. Daarna kan een kopie worden meegegeven. Een andere mogelijkheid is om de belangrijkste punten uit het verslag en afspraken tijdens het gesprek op papier te zetten en aan de verzorger(s) te geven. Dit vormt tegelijk een leidraad voor eventuele volgende gesprekken met de verzorger(s).
- Schriftelijke informatie moet goed worden opgeborgen in een afsluitbare kast.
- Informatie die niet (meer) relevant is moet worden vernietigd of aan ouders worden meegegeven.
- Schriftelijke informatie mag niet zonder toestemming van ouders of wettelijke vertegenwoordiger aan derden worden verstuurd. Eén uitzondering hierop vormt Veilig Thuis.
- Schriftelijke informatie die de instelling van derden ontvangt, moet ook met toestemming van de ouders of wettelijke vertegenwoordiger zijn verstuurd. Als dit niet zo is, is het verstandig de informatie terug te sturen.

Sociale kaart

Veilig Thuis: www.020veiligthuis.nl

Raad voor de Kinderbescherming www.kinderbescherming.nl

Kindertelefoon www.kindertelefoon.nl

Politie: 0900-8844

Slachtofferhulp: <https://www.slachtofferhulp.nl>. tel: 0900 0101

Wijkagent: *in te vullen per school*

Ouder- en Kind Adviseur (OKA): *in te vullen per school*

Bijlage 1

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 0-4 jaar

Bron: <https://www.nji.nl/Kindermishandeling-Praktijk-Instrumenten>

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te bewijzen. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waar niet of nauwelijks aan valt te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij, krab- en bijtwonden, groeiachterstand, voedingsproblemen, ernstige luieruitslag, slecht onderhouden gebit, kienst stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan, oververmoeid, vak ziek, ziektes herstellen slecht, kind is hongerig, achterblijvende motoriek, niet zindelijk op leeftijd dat het hoort.

Gedrag van het kind

Weinig spontaan, passief, lusteloos, weinig interesse in spel, apathisch, toont geen gevoelens of pijn, in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld, labiel, erg nerveus, hyperactief, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst, negatief lichaamsbeeld, agressief, vernielzucht.

Tegenover andere kinderen

Agressief, speelt weinig met andere kinderen, wantrouwend, niet geliefd bij andere kinderen,

Tegenover ouders

Angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam, gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen

Angst om uit te kleden, angst voor lichamelijk onderzoek, verstijft bij lichamelijk contact, angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam, agressief, overdreven aanhankelijk, wantrouwend, vermijdt oogcontact.

Overig

Plotselinge gedragsverandering, gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, taal- en spraakstoornissen.

Gedrag van de ouder

Onverschillig over het welzijn van het kind, laat zich regelmatig negatief uit over het kind,

troost het kind niet, geeft aan het niet meer aan te kunnen, is verslaafd, is ernstig (psychisch) ziek, kleedt het kind te warm of te koud aan, zegt regelmatig afspraken af, vergeet preventieve inentingen, houdt het kind vaak thuis van school, heeft irreële verwachtingen van het kind, zet het kind onder druk om te presteren.

Gezinssituatie

Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen, sociaal isolement, alleenstaande ouder, partnermishandeling, gezin verhuist regelmatig, slechte algehele hygiëne,

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

Verwondingen aan geslachtsorganen, vaginale infecties en afscheiding, jeuk bij vagina of anus, pijn in bovenbenen, pijn bij lopen of zitten, problemen bij het plassen, urineweginfecties, seksueel overdraagbare aandoeningen.

Gedrag van het kind

Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken, afkeer van lichamelijk contact, maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek, extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik.

Deze signalenlijst is gebaseerd op de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen.

Bijlage 2

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 4-12 jaar

Bron: <https://www.nji.nl/Kindermishandeling-Praktijk-Instrumenten>

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te bewijzen. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waar niet of nauwelijks aan valt te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden, groeiachterstand, te dik, slecht onderhouden gebit, regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen, kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan, oververmoeid, vaak ziek, ziektes herstellen slecht, kind is hongerig, eetstoornissen, achterblijvende motoriek, niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

Weinig spontaan, passief, lusteloos, weinig interesse in spel, apathisch, toont geen gevoelens of pijn, in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld, labiel, erg nerveus, hyperactief, negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst, negatief lichaamsbeeld, agressief, vernielzucht, overmatige masturbatie.

Tegenover andere kinderen

Agressief, speelt weinig met andere kinderen, vluchtige vriendschappen (12-18), wantrouwend, niet geliefd bij andere kinderen.

Tegenover ouders

Angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgbaar, gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders.

tegenover andere volwassenen

Angst om uit te kleden, angst voor lichamelijk onderzoek, verstijft bij lichamelijk contact, angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgbaar, agressief, overdreven afhankelijk, wantrouwend, vermijdt oogcontact.

Overig

Plotselinge gedragsverandering, gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, taal- en spraakstoornissen, slechte leerprestaties, rondhangen na school.

Gedrag van de ouder

Onverschillig over het welzijn van het kind, laat zich regelmatig negatief uit over het kind, troost het kind niet, geeft aan het niet meer aan te kunnen, is verslaafd, is ernstig (psychisch) ziek, kleedt het kind te warm of te koud aan, zegt regelmatig afspraken af, vergeet preventieve inentingen, houdt het kind vaak thuis van school, heeft irreële verwachtingen van het kind,

zet het kind onder druk om te presteren.

Gezinssituatie

Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen, sociaal isolement, alleenstaande ouder, partnermishandeling, gezin verhuist regelmatig, slechte algehele hygiëne,

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

Verwondingen aan geslachtsorganen, vaginale infecties en afscheiding, jeuk bij vagina of anus, pijn in bovenbenen, pijn bij lopen of zitten, problemen bij het plassen, urineweginfecties, seksueel overdraagbare aandoeningen.

Gedrag van het kind

Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken, afkeer van lichamelijk contact, maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek, extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik, zoekt seksuele toenadering tot volwassenen.

Deze signalenlijst is gebaseerd op de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen.

Bijlage 3

Begrippen en definities

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden	Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. Poging tot verwurging. Wapengebruik. Geweld tijdens de zwangerschap. (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrek of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt etc.
Structurele onveiligheid	
Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.

	Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties. Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders. Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. etc.
--	--

Disclosure	
Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eerderrelateerd geweld en oudermishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.

Bron: Afwegingskader Meldcode Onderwijs en leerplicht / RMC

Bijlage 4

Verkorte STAPPENKAART handelingsprotocol AMOS Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

(zie voor uitgebreide stappen en verklaringen de AMOS Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling)

1	In kaart brengen van de signalen	Verzamel concrete feiten en signalen van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Noteer waarnemingen.	leerkracht aandachtsfunctionaris
2	Collegiale consultatie en evt. contact Veilig Thuis	Overleg met de aandachtsfunctionaris over waarnemingen. Consultatie Veilig Thuis (anoniem) is ook mogelijk. Leg uitkomsten vast in leerlingdossier	leerkracht aandachtsfunctionaris
3	Gesprek ouders/verzorgers	Bepaal wie het gesprek voert. Leg doel gesprek uit/beschrijf feiten en waarnemingen/nodig uit tot reageren/kijk naar reactie/interpreteer/vat samen.	leerkracht aandachtsfunctionaris directie (OKA)
4	(multidisciplinair) Wegen van signalen	1. Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 3 een vermoeden van/is er sprake van huiselijk geweld en/of kindermishandeling? 2. Heb ik een vermoeden van/is er sprake van acute of structurele onveiligheid?	directie aandachtsfunctionaris leerkracht (OKA)
5	Beslissen hulp bieden en/of melden bij Veilig Thuis	Het ondersteuningsteam/multidisciplinair overleg neemt twee beslissingen: 1. Antwoord(en) bij stap 4 JA of twijfel → Melden bij Veilig Thuis 2. Is hulpverlening (ook) mogelijk? Ja → Hulp in gang zetten. NEE → Melden bij Veilig Thuis.	directie & aandachtsfunctionaris
6	Volgen en afsluiten	De school is bij uitstek de instelling die het kind goed kan volgen en kan zien of de ingezette hulp effect heeft. De school kan hierover contact houden met de OKA/het OKT of de aanpak en voortgang evalueren in het ondersteuningsteam/ multidisciplinair overleg. Leidt de hulp tot de afgesproken resultaten? JA → Afsluiten met afspraken over monitoren. NEE → melden bij Veilig Thuis.	OKA aandachtsfunctionaris leerkracht

